

ЗАТВЕРДЖЕНО

постановою Кабінету Міністрів України

від

2025 р. №

ДЕРЖАВНА ЦІЛЬОВА СОЦІАЛЬНА ПРОГРАМА

«Молодь України: покоління стійкості — 2030»

Мета Програми

Метою Програми є формування у молоді як стратегічної складової людського капіталу України відчуття належності до українського суспільства, розвиток її життєстійкості та створення можливостей для особистісної самореалізації.

Шляхи і способи розв'язання проблеми

Протягом останнього десятиліття в Україні накопичено значний позитивний досвід розвитку молодіжної політики, заснований на системному оновленні стратегічних, інституційних та нормативно-правових засад. Це забезпечило суттєве розширення можливостей участі молодих громадян у суспільному житті, розвиток молодіжної інфраструктури, підвищення спроможності суб'єктів молодіжної роботи та зміцнення громадянського суспільства. Відбулося глибоке переосмислення ролі молоді — від об'єкта державної політики до рівноправного партнера у процесах ухвалення рішень, відбудови та модернізації країни.

Сьогодні в Україні функціонує близько 650 молодіжних центрів і просторів та понад 600 молодіжних рад різних рівнів, які створюють основу для розвитку молодіжної участі, волонтерства, інновацій і громадянської активності. Цей потенціал підтверджує сталий розвиток сфери та його здатність швидко адаптуватися до суспільних викликів.

Водночас сучасна молодіжна політика формується в умовах глибоких трансформацій. Триваюча збройна агресія Російської Федерації, масова міграція, соціально-економічна нестабільність, невизначеність майбутнього та демографічна криза створили нову соціальну реальність, в якій молоді люди опинилися в епіцентрі складних випробувань.

Молодь стикається з обмеженими можливостями для навчання й працевлаштування, проблемами збереження психічного здоров'я, недостатньою спроможністю впливати на ухвалення рішень. За результатами соціологічного дослідження «Вплив війни на молодь в Україні», проведеного дослідницькою агенцією «Info Sapiens» у 2024 році на замовлення Програми розвитку ООН (далі — дослідження впливу війни), лише 58 відсотків молодих людей висловили бажання залишитися в Україні, а частка молодих біженок / біженців, які прагнуть повернутися, зменшилася з 66 відсотків у 2023 році до 32 відсотків

у 2024 році. Водночас частка тих, хто категорично не хоче повертатися, зросла з 6 до 19 відсотків.

За оцінкою Інституту демографії та проблем якості життя Національної академії наук чисельність молоді за два роки скоротилася з 9,97 млн осіб (24,3 % населення) у 2022 р. до 7,65 млн осіб у 2024 р., а за прогнозом експертів у сфері соціальної політики та демографії до 2030 року така чисельність може знизитися до 5 млн осіб.

Проблема психічного здоров'я набуває дедалі більшої гостроти. Як свідчать результати дослідження впливу війни, у 2024 році частка молоді в Україні, яка була занепокоєна своїм психічним здоров'ям, становила 25 відсотків (проти 22 відсотків у 2023 р.). У державах — членах ЄС, за даними звіту «Молодь та демократія», складеного в рамках міжнародного проекту регулярних опитувань громадської думки «Євробарометр» у 2024 році, 46 відсотків молоді віком 15—30 років стикалися з емоційними або психосоціальними проблемами (відчували тривогу чи депресію) протягом останнього року.

Рівень безробіття серед молодих людей зростає на тлі економічної нестабільності та наслідків війни, поширюється тіньова зайнятість, а брак доступних програм профорієнтації й перекваліфікації поглиблює розрив між освітньою підготовкою та потребами ринку праці. Відповідно до результатів дослідження «Ставлення молоді до власного бізнесу: Україна та ЄС», проведеного дослідницькою лабораторією «Rating Lab» у 2023 році, а також за результатами звіту «Соціальне підприємництво та молодь», складеного в рамках міжнародного проекту регулярних опитувань громадської думки «Євробарометр» у 2023 році, 73 відсотки молоді в Україні під час вибору виду праці віддали перевагу самозайнятості, підприємницькій діяльності, але відсутність відповідних знань обмежують ці прагнення. На відміну від України, у ЄС молодь, здебільшого, надає перевагу роботі за наймом і тільки 39 відсотків молодих людей розглядають можливості самозайнятості та ведення бізнесу.

Усі ці фактори звужують умови для цілісного розвитку молоді, підвищують ризики втрати людського капіталу та ставлять під загрозу формування покоління, яке відчуває свою приналежність до українського суспільства і бере активну участь у його відновленні.

Попри це, молодіжна інфраструктура продемонструвала значну стійкість. Молодіжні ради, молодіжні центри та інші суб'єкти молодіжної роботи, проходячи через виклики війни, змогли адаптуватися, розширити спектр послуг і стати осередками взаємопідтримки та соціальної згуртованості. Цей потенціал є ключовою передумовою для оновлення державної молодіжної політики. Саме тому на часі переосмислення її підходів у контексті відновлення, стійкості та інтеграції України до європейського простору.

З метою підтримки, масштабування досягнень та подолання сучасних викликів реалізації молодіжної політики вимагає впровадження оптимального підходу, який полягає у запровадженні централізованого та водночас гнучкого управління на національному, регіональному та місцевому рівнях. Така модель

забезпечує ефективну координацію дій, постійний моніторинг та аналіз результатів реалізації програм і заходів відповідно до визначених пріоритетів.

Реалізація цього підходу ґрунтується на принципах:

участі молоді у прийнятті рішень та формуванні політики;

партнерства та міжвідомчої й міжсекторальної взаємодії органів державної влади, органів місцевого самоврядування, суб'єктів молодіжної роботи, інститутів громадянського суспільства, міжнародних організацій, представників роботодавців і соціально відповідального бізнесу;

застосування гнучких інструментів, зокрема цифрових рішень, розвитку молодіжної роботи та посилення ролі неформальної освіти.

Запровадження такого підходу дозволить уникати дублювання та фрагментації зусиль, підвищувати довіру молоді до ухвалених рішень, створювати умови для цілісного розвитку молодих жінок і чоловіків з урахуванням їхніх реальних потреб на різних етапах дорослішання, а також забезпечить інклюзивність та адаптацію заходів відповідно до потреби різних категорій молоді.

Цей підхід забезпечує системність, адаптивність і стійкість молодіжної політики, сприяє сталому фінансуванню, передбачаючи поєднання обмежених ресурсів держави з підтримкою міжнародних партнерів, що дає можливість залучати кошти державного / місцевих бюджетів, міжнародної технічної допомоги, добровільних внесків та інших джерел, не заборонених законодавством.

З метою раціонального використання ресурсів зусилля концентруються на таких пріоритетних завданнях:

розширення участі молоді у суспільному житті та зміцнення соціальної згуртованості;

розвиток стійкості, безпечного середовища та психоемоційного благополуччя молоді;

сприяння самореалізації та економічній спроможності молоді;

підтримка молодіжних проектів і виконання окремих завдань молодіжної політики на виконання пріоритетних завдань програми;

підвищення інституційної спроможності та розвиток доказової молодіжної політики;

розвиток міжнародного молодіжного співробітництва та інтеграція української молоді у світову й європейську молодіжну спільноту;

розвиток цифровізації молодіжної роботи та посилення інформаційно-просвітницької діяльності;

забезпечення міжвідомчої та міжсекторальної співпраці для реалізації ефективної молодіжної політики на всіх рівнях.

Планування та реалізація будь-яких програм чи проектів для молоді має здійснюватися із забезпеченням обов'язкової участі молодих людей та на основі досліджень їхніх потреб, очікувань і бачення, проведених на всіх рівнях

формування та реалізації молодіжної політики з урахуванням специфіки територіальних громад, сіл і міст.

Альтернативний варіант полягає у збереженні традиційного підходу до державної молодіжної політики, що спирається на чинні механізми та мінімально запроваджує нововведення. Такий підхід не усуває розрив між сучасною практикою реалізації молодіжної політики та нормативним регулюванням і не відповідає потребам молоді.

Цей варіант характеризується низькою гнучкістю та обмеженою адаптивністю, складними процедурами ухвалення рішень, що уповільнюють зміни та призводять до формального виконання заходів без урахування нових викликів, фрагментованістю політики через слабку координацію дій між органами влади та іншими заінтересованими сторонами, нерегулярним моніторингом потреб молоді (переважно за кількісними показниками без якісної оцінки впливу), недостатнім рівнем інформування, а також низьким рівнем залучення молоді до процесу ухвалення рішень, що знижує довіру до державної політики та обмежує її результативність.

Прогнозні обсяги та джерела фінансування Програми наведено в додатку 1.

Завдання і заходи

Завдання і заходи з виконання Програми, спрямовані на розв'язання визначених проблем та досягнення мети Програми, наведені у додатку 2.

Координацію міжвідомчої та міжсекторальної взаємодії щодо реалізації пріоритетів Програми здійснюватиме Мінмолодьспорт.

Програму передбачається виконати протягом 2026—2030 років.

За результатами оцінки ефективності виконання Програми у разі потреби може здійснюватися перегляд її пріоритетних завдань та заходів, а також перерозподіл у межах Програми обсягів видатків на їх виконання.

Очікувані результати, ефективність Програми

Виконання Програми дасть змогу забезпечити:

збільшення частки молоді, яка взяла участь у заходах із розширення доступу молоді до формування, реалізації та моніторингу молодіжної політики на всіх рівнях; створення нових можливостей і зменшення бар'єрів для участі молоді у суспільному житті, її залучення до громадської, волонтерської діяльності та інших форм участі у суспільному житті; соціальної згуртованості, формування у молоді стійкого усвідомлення належності до українського суспільства та необхідності протидії дезінформації та вербуванню для вчинення деструктивних дій, не менше ніж на 20 відсотків до 2030 року;

збільшення частки молоді, яка спілкується українською мовою в усіх сферах життя (у сім'ї, на роботі та навчанні, з друзями), не менш ніж на два відсоткових пункти щороку;

збільшення частки молоді, яка долучилася до заходів, спрямованих на розвиток стійкості, безпечного середовища та психоемоційного благополуччя молоді, не менше ніж на шість відсотків щороку;

збільшення частки молоді, у тому числі підлітків, які взяли участь у заходах, спрямованих на формування емоційної регуляції та життєстійкості у молоді, підвищення обізнаності про ефективні способи взаємодії батьків та підлітків, не менш ніж на шість відсотків щороку;

збільшення частки фахівців, які працюють з дітьми та молоддю і здобули фахові навички професійної роботи з урахуванням підходу, орієнтованого на емоційне відновлення в умовах збройної агресії Російської Федерації проти України та післявоєнного відновлення, та підвищили кваліфікацію у сфері молодіжної політики, зокрема в рамках програми «Молодіжний працівник», не менш ніж на чотири відсотки щороку;

збільшення кількості молодіжних центрів та просторів, які функціонують як інклюзивні, безбар'єрні середовища для підтримки та розвитку молоді, зокрема молоді з вразливих категорій;

збільшення частки молоді, яка долучилася до заходів, спрямованих на сприяння самореалізації та економічній спроможності молоді, не менше ніж на 20 відсотків до 2030 року;

збільшення частки молоді, яка бере участь у заходах з формальної та неформальної освіти, спрямованих на розвиток професійних компетентностей, які відповідають вимогам сучасного ринку праці, не менш ніж на п'ять відсотків щороку;

зменшення частки молоді віком 15—24 роки, яка не працює, не навчається і не набуває професійних навичок, не менш ніж на 1,5 відсоткових пунктів до 2030 року;

збільшення частки молоді, яка взяла участь у заходах з формальної та неформальної освіти, спрямованої на розвиток цифрової грамотності, медіаграмотності, знань і навичок з кібербезпеки та безпечної поведінки в онлайн—просторі, не менш ніж на сім відсотків щороку;

підвищення частки молоді віком 18—35 років, яка займається підприємницькою діяльністю або має власну справу (є самозайнятою), до 13 відсотків загальної чисельності відповідної вікової групи до 2030 року;

збільшення частки молоді, яка взяла участь у заходах, програмах, проектах у сферах дизайну, мистецтва, культури та інформаційних технологій, не менш ніж на 10 відсотків до 2030 року;

збільшення кількості молодих вчених.

Очікувані результати виконання Програми наведено у додатку 3.

Передбачається щорічне здійснення моніторингу стану виконання Програми, за результатами якого з урахуванням даних щорічної доповіді про становище молоді в Україні та соціологічних досліджень можуть формуватися рекомендації для підвищення її ефективності.

Обсяги та джерела фінансування

Видатки на виконання Програми здійснюються за рахунок коштів державного та місцевих бюджетів у межах бюджетних призначень, передбачених головним розпорядникам бюджетних коштів на відповідний бюджетний період, міжнародної технічної допомоги, інших джерел, не заборонених законодавством.

При цьому орієнтовний обсяг фінансування Програми становить 3 828 563,37 тис. гривень, у тому числі 3 171 078,2 тис. гривень — за рахунок коштів державного бюджету, 657 435,17 тис. гривень — місцевих бюджетів, 50 тис. гривень — за рахунок інших джерел.

Обсяг видатків, необхідних для виконання Програми, визначається щороку з урахуванням можливостей державного та місцевих бюджетів під час формування їхніх показників на відповідний рік.
